

„/.../ ülikoolis liikus jutt, et nüüd pandi suur raha magama ja et ühe inimese pärast on need (trepitõstukid ja invatualetid) siin ja keegi nagu ei kasuta. Aga noh eelmisel aastal tuli korraga 6 ratastoolikat ja nüüd siis inimesi liigub siin absoluutselt iga nurga all ja see on väga huvitav, et invavetsudes on järjekord ja lifti ei saa minna sellepärast, et keegi juba sõidab. Et siuksed asjad on võimalikud tänu sellele, et tingimused on loodud.“

(Priit, liikumispuudega üliõpilane)

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Erivajadustega täiskasvanud **täiskasvanuhariduses** – miks ja kuidas?

Anneli Habicht

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Mõisted ja süsteemid

Täna kaks erinevat süsteemi:

- 1) puude raskusastmete süsteem (SKA)
- 2) töövõimetussüsteem (SKA)

Puue (3 raskusastet, 8 puudeliiki, u **58 000** tööealist inimest)

Töövõimetus (10-100%, pension al 40%, u **94 000** tööealist inimest)

Erivajadus – lai üldmõiste

Peale töövõimereformi jääb ka kaks erinevat süsteemi:

- 1) puude raskusastmete süsteem (SKA)
- 2) töövõimesüsteem (Töötukassa)

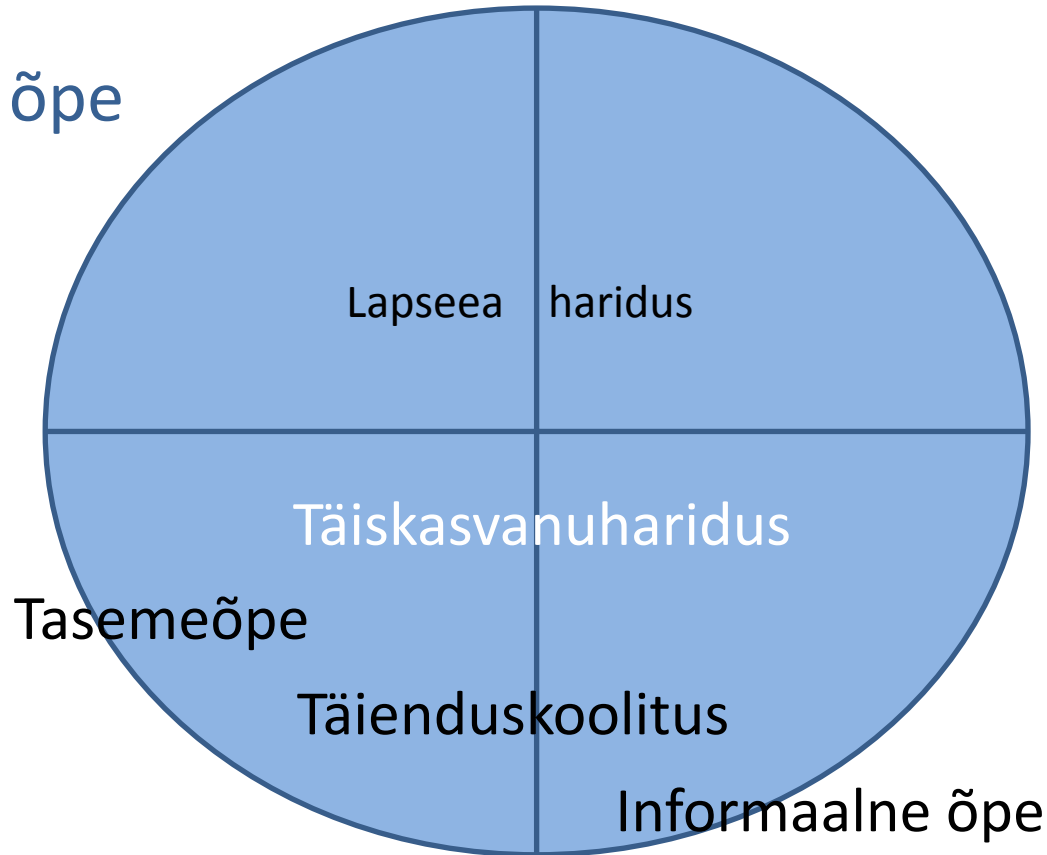
Allikas: SKA

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Elukestev õpe ja täiskasvanuharidus

Elukestev õpe

Allikad: EÕS 2014-2020; Täiskasvanute koolituse seaduse eelnõu 2014

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Võrdsed võimalused elukestvas õppes ja osaluse kasv - EÕS 2014-2020 5. strateegiline eesmärk

Nõrgema konkurentsivõimega inimesed:

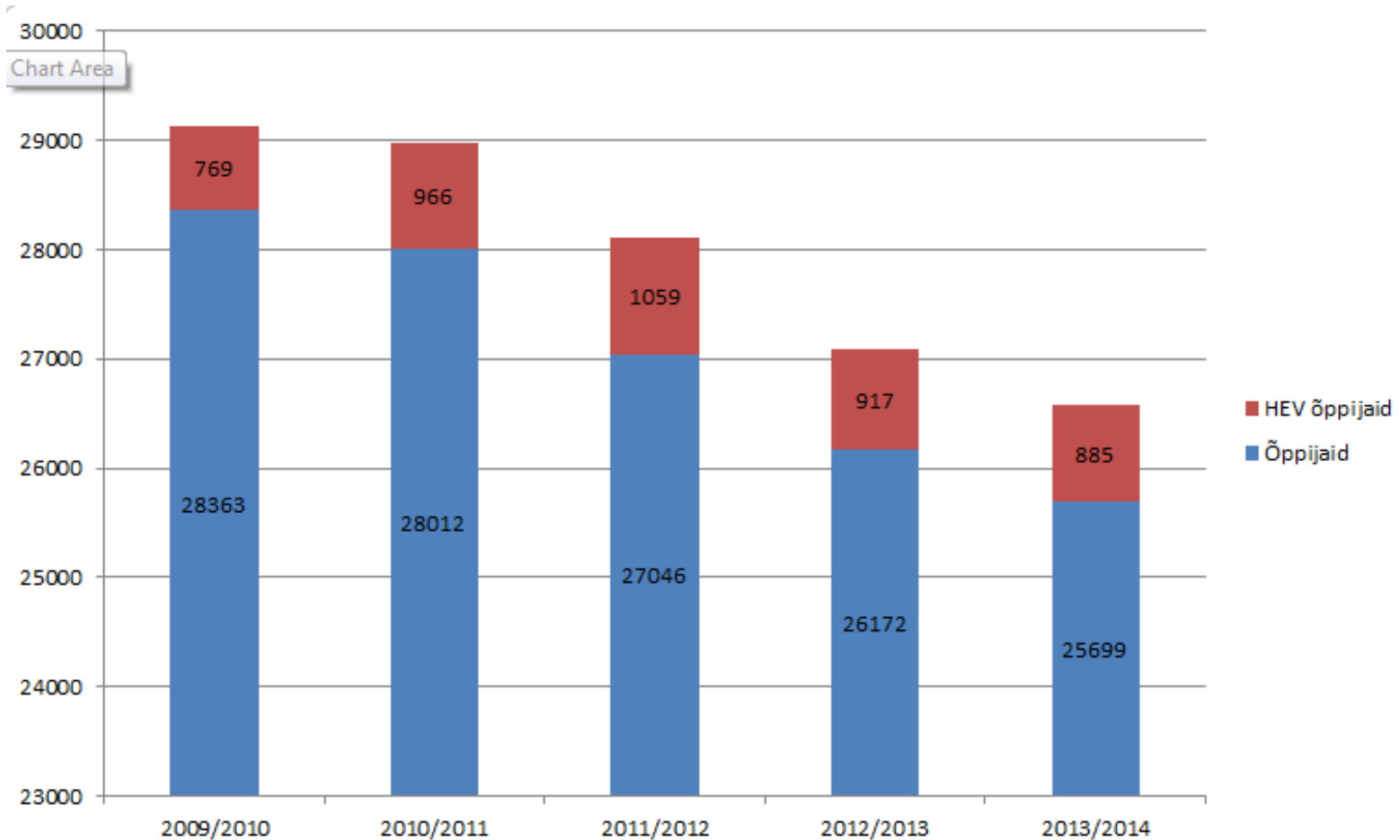
- noored emad
- vanemaealised inimesed
- eesti keelt mitteoskavad inimesed
- keskhariduseta inimesed
- töötud inimesed
- **puuetega inimesed**
- uussisserändajad

Allikas: EÕS 2014-2020

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Erivajadustega kutseõppurid

Allikas: www.haridussilm.ee

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Erivajadustega kutseõppurid

HEV õppijate populaarsed õppekavarühmad
2013/14:

- Ehitus- ja tsiviilrajatised 215 õppijat
- Majutus ja toitlustus 137
- Koduteenindus 136
- Mootoriikurid, laevand., lennund. 111
- Toiduainetöötlus ja –tootmine 68

Allikas: www.haridussilm.ee

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

HEV kutseõppurite vanemate vaade kutseharidusele

Erivajadustega laste vanemate arvates on soodustavad tegurid, mis aitavad HEV õpilastel kutseõppeasutuses toime tulla:

- toetav pere, sõbrad ja õpetajad,
- kohandatud õpikeskkond (nt liikumispuudega õpilastele),
- võimalus saada igakülgset abi õpetajatelt, kursusejuhendajatelt, psühholoogilt, sotsiaalpedagoogilt,
- lapse enda valmisolek iseseisvalt toime tulla ja eakaaslastega suhelda.

Allikas: Mutso, 2012

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Erivajadustega tudengid Eestis

- Primus programmi stipendium 2010-2014
- 60-90 taotlejat õ/a-s
- uus süsteem alates 2014
- 132 taotlejat 2014 a (sh 60% uusi taotlejaid)
- Erasmus+ toetab ka HEV tudengite õpirännet

Allikas: SA Archimedes

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Erivajadustega tudengid 2014 sügis

Määratud puue	Kokku
Sügav v raske liikumis- või nägemispuue	43
Sügava v raske muu puue	11
Keskmine kuulmispuue	15
Keskmine liikumis- või nägemispuue	26
Keskmine muu puue	24
Sügav v raske kuulmispuue	13
Kokku	132

Allikas: SA Archimedes

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Erivajadustega täiend- ja ümberrõppijad, osalus vabahariduses

- Usaldusväärne statistika puudub...

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Õppimise tähendus

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

HEV kutseõppurite vanemate vaade kutseharidusele

- *„Tema võimed ei luba jätkata kõrghariduses, aga tööturul võimaluse saamiseks peab ta omandama mingi kindla eriala ja oskused.“*
- *„Et lapsest kasvaks täisväärtuslik kodanik, kes on iseseisev ja sotsiaalselt toimetulev isiksus.“*
- *„Peamine põhjus – pikendada kooliaega ja arendada iseseisvust.“*
- *„Ta oli liialt noor ja oskusteta tööturule sisenemiseks. Ma ei soovinud, et ta jääks koduseks ning eakaaslastest eemale.“*

Allikas: Mutso, 2012

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Erivajadustega üliõpilased kõrgkooliõpingutest

Õppematerjalide sobival kujul kättesaadavusest:

„Mina ei tea väga mingeid raskusi, sest õppematerjale ma saan kätte. Prinditud materjale ma saan.“ (Silvia, nägemispuudega)

Õppega kaudselt seotud halduskoormusest:

“Kogu see (tugiteenuste) taotlemise protsess on nii suur, et see segab sisulist tööd tegemast. /.../ ma ei jõua oma, noh piltlikult öeldes, oma artikleid ja asju läbi lugeda sellepärast”

(Priit, liikumispuudega)

“Alguses mõtlesin, et otsin endale tugiisiku ja enne kooli oli neid 22 nimekirjas. Aga nagu ikka, kõik kukkusid enne kooli ära ja lõpuks kui ma augusti lõpus siia kohale jõudsin, oli seis selline, et polnudki mul kedagi. Näiteks kui ma oleks Soomes või Rootsis, siis mul oleks kogu aeg inimene kõrval, 24/7.”

(Hardi, liikumispuudega)

Allikas: Habicht, 2012

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Erivajadustega üliõpilased kõrgkooliõpingutest

Õppehoonete füüsilist juurdepääsetavusest ja suhtlemisest õppejõududega:

„Õppejõud oleks saanud öelda, et noh, ratastooliga ja sellisesse kohta (välipraktikumile), et tule nüüd mõistusele, aga ta kohe automaatselt ei öelnud, et see tingimata täiesti võimatu on.“ (Priit, liikumispuudega)

Hindamisest:

„Kui sa tõesti saad oma silmadega hakkama, siis saab vist sama ajaga. Aga kui sul on vaja kasutada lugemistelevisorit, siis võiks küll tegelt olla natuke rohkem aega eksamil juures.“ (Silvia, nägemispuudega)

Suhtlemisest kaastudengitega:

„Teised on hästi abivalmid, palju abi toimib vabatahtlikult.“ (Hardi, liikumispuudega)

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Allikas: Habicht, 2012

„Pigem ma arvan, et kui sa ikkagi tahad õppida, siis sa saad õppida, et sa ise saad päris palju mõjutada seda, kuidas sa õpid. Kui sa vaeva näed, siis tulevad tulemused ka vastavalt ka tegelikult./.../et ise peab vaeva nägema rohkem, et kõik ei pea olema käe-jala juures.“

(Silvia, nägemispuudega üliõpilane)

Allikas: Habicht, 2012

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

„Puudega inimesele on diplom ka tähtis, kuigi see ei peaks nii olema... Noh, kui ma olen seltskonnas ja hakkame rääkima ja selgub, et ma olen magistriõppes, siis vaadatakse mind nagu teise pilguga.“

(Meelis, liikumispuudega üliõpilane)

Allikas: Habicht, 2012

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Allikad ja lisainfo

- Eesti Puuetega Inimeste Koda www.epikoda.ee epikoda@epikoda.ee katusorganisatsioon ja võrgustik, koostööpartner ja infovahendaja
- Habicht, A. (2012). Kuidas kogevad erivajadustega üliõpilased kõrgkooliõpinguid. http://andragoogika.tlu.ee/?page_id=328
- Mutso, I. (2012). Hariduslike erivajadustega õpilaste õppimisvõimalused kutseõppeasutustes. Lapsevanemate uuring. http://www.ekk.edu.ee/vvfiles/0/lapsevanemate_kysitluse_raport.pdf
- Stipendiumid erivajadustega tudengitele: <http://primus.archimedes.ee/erivajadusega-oppija>
- Info Euroopa kõrgkoolide ligipääsetavuse ja erivajadustega üliõpilaste õpirände kohta: <http://www.exchangeability.eu/>
- Haridusstatistika: www.haridussilm.ee

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Anneli Habicht
anneli.habicht@epikoda.ee
Tel 5341 9143

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE